

Llegit a la Plaça del Pou Rodó de Girona.
Escrit a raig durant 90 minuts
al tren de tarda Barcelona - Girona,
a dos quarts de nou del vespre,
del divendres 12 d'abril de 2019

 BÒLIT
CENTRE D'ART
CONTEMPORANI
GIRONA

Ajuntament de Girona

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

PER UN ART RADICAL I LLIURE

Pregó del Dia internacional de l'Art 2019
Vicenç Altaió

Celebrem, amb setanta entitats del sistema artístic de Girona i entorns, el Dia Internacional de l'Art que per a nosaltres és cada dia. Fa cinc-cents anys que Leonardo da Vinci, l'artista polifacètic i enigmàtic, morí; però l'art el sobrevisqué i ens sobreviu. De l'obra de pintor fins a les obres d'Isaki Lacuesta que acabo de veure a la capella de Sant Miquel –on la llum del cinema, l'arquitectura de la caixa celeste i l'art concret s'entenyellen amb elevació-, o bé la d'Albert Serra que també acabo de veure MNCARS, acabada d'estrenar –un quadre filmic on la natura humana actua amb el mateix llibertinatge que el propi del caos de la natura-, en totes aquestes obres d'art hi ha un gran canvi de formats i de mitjans, de percepció i d'estètica. Tot plegat per dir-nos que és en l'exploració de les formes on els humans trobem una capacitat original per esbrinar i crear –"fundar" que diuen els poetes- i expressar el món.

El llenguatge de l'art deu ser dels menys funcionals que hi ha i, doncs, al costat del llenguatge científic, dels més creatius. No opera per còpia. De la "innocència" dels primitius i dels folls, orats e il·luminats fins a l'"experimentació tecnològica" dels artistes als laboratoris d'art i ciència. El que en la creació literària s'arrossega de memòria, deu ser l'equivalent al que en art s'innova.

La cultura artística eixampla les formes de la raó a les formes del sensible, a la vegada que constitueix un sistema de majories fet de la suma de minories i excepcions. I això també es procura en la integració de la cultura popular a l'alta cultura, com, a l'inrevés de la cultura d'elit als subterranis de la baixa cultura. El nostre sistema dibuixa línies d'ascendència com de baixesa, del sublim a l'absurd i l'humor, i de línies ziga-zaga a línies multidireccionals. L'art és un cos d'amor i de rèpliques, d'anelles i de giragonses. Res no és el mateix que l'altre i cada obra és única. Malament rai quan la còpia mata l'originalitat.

Enguany també fa anys Joan Brossa, en fa cent que va néixer el poeta més inconformista i experimental de la cultura literària en creuament amb la visual i presencial. I que se'm permeti que el posi de contrapunt al vell Leonardo da Vinci. El nostre poeta va néixer, com qui diu, al mateix moment que el dadaisme, un moviment estètic que estripà la realitat

en una Europea condemnada a les guerres a causa de la geopolítica constitutiva de la força dels Estats. Un moviment estètic, nascut als marges, popular i nihilista, que volia destruir i fer bocins la confiança amb l'art de la representació. En aquells moments, a Catalunya, fora de la Primera Gran Guerra, es formulaven dos corrents antitètics: el noucentisme que pretenia

organitzar la ciutat amb l'ideal de la civilitat, i, en una altra direcció, l'avantguarda, que gosava amb optimisme racional higiènic o amb provatura experimental sortir del vell món i crear un món nou. Tanmateix aquell somni, que assolí punts de culminació en el curt període la República, fou aniquilat per

l'aixecament feixista i la imposició de l'ordre nacionalcatòlic. El soldat ferit Joan Brossa hagué de treballar dins el negre túnel amb l'ús de les velles formes i els vells mots, que salvà, per transgredir-ne l'ordre. La seva gran aportació serà no solament retallar la realitat, sinó, al meu entendre, posar en acció les formes que acabava de cossificar en la literatura. Posar doncs la literatura fora de la literatura, a l'art. A l'art de l'acció i a l'art de l'ull, i a la comunicació.

He portat fins aquí artistes de la història i artistes del present per fer conèixer el jo de l'artista i les formes llurs. Al capdavant som individualitats singulars i comunitàries que tenim entre nosaltres connexions inconnexes. L'art és fet d'excepcionals obres d'artistes originals i profunds, segurament fora de temps, i que projecten les seves obres en una intel·ligència col·lectiva que han encès.

Ara, però, som de ple en una crisi que reconeixem en una doble vessant: la pèrdua de valor de l'art i la cultura en el simbòlic col·lectiu i el pas cap a una revolució de coneixement que deixa sense valor de present la revolució industrial.

II

Aquí el pregó: Per a una cultura de la radicalitat. La radicalitat és una manera d'acabar amb adotzenament que tot ho cloroforma i la limitació del llenguatge a la seva operativitat publicitària i mercantil. L'Europa de l'economia ha deixat de banda la cultura i ha fet creure que tot ha de passar per la dada econòmica i la norma. Sense espai obert per a la cultura no hi ha llibertat. L'artista es troba fora de l'ús mediatitzador que pretén l'acadèmia. L'art del nou, l'art inèdit, l'art del no-sentit, trobarà el seu sentit més endavant.

La forma de l'art es troba en una vida plena de risc, i és en la recerca de la forma que la vida acaba tenint sentit. La cultura no mercadeja, no competeix amb l'èxit mediàtic, no és un valor de masses, ni un alt valor financer. Ni tant sols és la veritat aquella que creia posseir la religió o la democràcia de la compra del vot. La forma de l'art ha d'alliberar-se del jo subjectiu, psicològic, per esdevenir un jo anònim en un jo col·lectiu que s'enfronta a l'alienació de la massa i el sentimentalisme.

Tota forma d'art surt de l'acció de les idees, del cos, dels mots i de les imatges. L'art surt de la seva forma. Podem fixar a l'oli, per dir, o podem enregistrar idees i realitats en imatges fixes o en moviment, però tot això no és res, a no ser que il·legibilitat obri la forma de l'art enfora, cap a la seva sociabilitat.

L'obra comença i acaba en ella. Però l'obra s'escampa. L'obra no pot ser avaluable amb termes de mercat. Ni de tendència. Quan l'art es tanca, cal destruir-lo. "L'art pot morir –ens va deixar dit Joan Miró-. El que compta són les llavors que escampa per la terra". Aquesta és la nostra violència.

III

Una obra d'art ha de molestar l'Acadèmia. Aquest dies es jutja al Tribunal Suprem una acció de canvi sota la normativa d'una lletra morta, una Constitució envellida. Es jutja el "fora de camp" de la natura humana que per principi inaugura vida nova, com fa la cultura, amb goig i dolor a favor del canvi permanent, del progrés. La jurisprudència espanyola es mostra com un sistema obsolet, tancat, car, inhumà i improductiu en front de la vida de la llibertat que és llibertat política.

És vist que el món està girat. El Tribunal pretén aturar la història perquè considera en pecat tot el que està fora de la lletra morta. L'art està fora i es posa en moviment perquè assagem la llibertat.

IV

Parafraejant els gossos, ens plantem contra la perversió del populisme que no té ètica ni estètica, i ens manifestem a favor de la independència, la creativitat i el coneixement. Contra el terrorisme d'Estat hi oposem la variabilitat i diversitat de les formes de l'art. Contra el dogma. L'art està al costat del ritme de la vida que opta pel risc i tenim el deure del coneixement. Prou de la tutela del papa gran mascle reietó, l'art viu dins una xarxa col·lectiva sense centre, desordenada i igualitària. Tampoc no admetem la censura a Internet i la detenció dels que fan possible la lliure circulació d'informacions dins la xarxa. Som, per contra, intransigents contra l'integritat dels religions, obscurantista i ranci. En nom dels exclosos, l'art parla des de la dissidència de les formes. També l'art està en contra dels partits polítics tradicionals, sectaris i endogàmics, conservadors dels seus privilegis, jeràrquics i protocol·laris, gestors del poder. Som heterodoxes i dissidents quan la política fa callar la vida política. L'autoconsciència de l'art s'aparta de l'alienació informativa i mediàtica. La informació és també un llenguatge que es deu a la crítica i l'autoconsciència, la pluralitat i la provisionalitat de la veritat. La cultura democràtica no fa cap pacte amb el silenci ni amb l'oblit. Lluitem contra l'amnèsia. Som, artistes, el malson de l'ordre. Només amb una cultura crítica i creativa podem desobeir i ser solidaris amb els perseguits per la seva creativitat. Som artistes, crítics d'art, escriptors, investigadors, museòlegs, pedagogs creadors d'un present que volem creatiu, que el volem lliure. Cultura i llibertat!